

KEVAD 2022

Indoneesia, Bali saar

Max ja koer lonkisid Bali pikal liivasel peaaegu inimtühjal rannaribal rannamaja suunas, kus ootas My. Nende ainukesteks kaaslasteks rannas olid vees mängivad lapsed, kes üksteist veega pritsisid, ja paar vanemat kohalikku naist, kes olid tulnud vee-piirini ja seal üleriides istudes enda pikki süsimusti juukseid pesid.

Lapsed ei olnud enne näinud sellist hundi moodi koera ja üritasid temaga mängida, aga Gerda oli pikast jalutuskäigust väsinud ega pööranud neile tähelepanu. Lapsed saatsid Maxi ja Gerdat veel sadakond meetrit läbi liiva ja vee ümber nende joostes, aga pöördusid kiirelt tagasi, kui rannas istuvad naised neile selleks märku andsid.

India ookeani monotoonne lainemühin mõjus Maxile teraapiliselt, kuigi see viis paratamatult mõtted ka kõigele sellele, mille eest ta oli Eestist põgenenud. Veel paar nädalat tagasi oli Max Eestis ja viimase paari aasta sündmused tundusid talle

ebareaalse jätkuna kõigele sellele, mis oli toonud kaasa tema otsuse teenistusest lahkuda.

Maxi rannapükste taskust hakkas kostma helinat ja ta kahetses, et ei olnud telefoni maha jätnud, sest see ei sobinud mitte kuidagi kokku rannaliiva, ookeanimüha ja kergelt loojuma hakkava päikesega. Max otsustas siiski vaadata, kes tema jalutuskäigu ära rikkus. See oli Villu.

„Tere, Max. Olen proovinud sind kätte saada, aga su telefon on olnud pidevalt välja lülitatud. On sul kõik hästi?“

„Ma ei ole Eestis. Mis juhtus?“

„Selge, puhkad, see kulub sulle ära. Aga mul on oluline uudis ja otsustasin seda sinuga ikkagi jagada,“ jätkas Villu. „Ringkonnakohus mõistis mind õigeks ja prokurör loobus Riigikohtusse kassatsiooni esitamisest. See tähendab, et minu jaoks on see lugu lõppenud.“

„Tundub, et mingi õiglus on siia ilma ikka veel jäänud. Kaua selle hetkeni siis kulus?“

„Viis aastat. See on hea, usk õiglusesse võib äkki isegi taastuda, aga mina ja minu pereliikmed, meie oleme pidanud kõik need viis aastat iga päev kõige sellega elama,“ vastas Villu. „Aga olgu, ei hakka sind puhkuse ajal oma emotsioonidega segama. Tuled tagasi, siis teeme kindlasti napsu või kaks. Ma ei ole kindel, et ilma sinuta oleks see lugu minu

seisukohast selliselt lõppenud. Kui kaugel puhkad, millal tagasi tuled?“

„Kaugel olen, Villu. Annan teada, kui tagasi olen ja napsu teeme siis ka kindlasti,“ vastas Max ja lõpetas kõne.

Eemal, veepiirist paarisaja meetri kaugusel, võis juba näha väikest valget palmide vahele peitunud rannamaja. Keegi jalutas neile piki randa vastu. See oli My. Max päästis koera pika punase rihma otsast lahti ja too spurtis vett ja liiva kõrgele pritsides My poole.

2002

Tallinn, Toompuiestee 3

Villu istus Kaitsepolitseiameti külalistega kohtumise toas. Toaseinu katsid klaaskapid, kõik riiulid olid täis kõikmõeldavate sise- ja välisriiklike partnerteenistuste kingitud tráni.

Villu luges välissuhtlusbüroole Suurbritannia Tallinna suursaatkonnast saadetud lühikest, aga huvipakkuvat kirja, mille märksõnadeks olid MI5, MI6 ja Eesti kodanikud, kes on seotud IRA-le relvade müümisega. Sooviti kohtuda Kaitsepolitseiameti pädeva ametnikuga, et vahetada detailsemat informatsiooni.

Välissuhtlus oli oma osa ära teinud ja Villut briifinud, et temaga tuleb kohtuma Fiona, Suurbritannia suursaatkonnas diplomaatilise katte all tegutsev MI6 esindaja. Kõik ebaseadusliku relvaäri seonduv oli viimaste aastate jooksul olnud üks Villu põhivaldkondadest, aga seni oli ta piirdunud kohaliku liigaga.

Kohtumiste ruumi sisenesisid Kaitsepolitseiameti välissuhtlusbüroo ametnik ja veidi Mary Poppinsi moodi naisterahvas, kelle kohta poleks kuidagi osanud arvata, et ta võiks olla seotud sellise glamuurse organisatsiooniga nagu MI6. Lühikesed tumedad hallisegused juuksed, meikimata, ebamäärast värvi range löikega kostüüm.

„Fiona,“ tutvustas ennast külaline.

„Villu tegeleb meil muuhulgas ebaseadusliku relvaäri,“ võttis välissuhtleja Villu tutvustamise enda peale. „Jätan teid kahekesi. Villu, kui lõpetate, siis helista mulle, tulen ja saadan Fiona ise ära.“

„Kohvi?“ küsis Villu.

„Yes, *please*,“ vastas Fiona ja pani lauale nahkkaaned, millesse oli pressitud MI6 kuldne kuninglik logo.

„Meie siseteenistusele ehk siis MI5-le, kes on volitanud mind pöörduma selle teabe edastamiseks teie poole, on laekunud informatsioon, et Eesti kodanikud võivad olla seotud läbi Poola relvade toimetamisega IRA-le. Me ei veel täpselt, kas ja kui pika aja jooksul on see toimunud, aga me tegeleme sellega,“ alustas Fiona.

„Milliste relvadega on tegemist?“

„Kindlalt on teada PPS tüüpi automaadid ja TT püstolid, tegemist on sadade ühikutega.“

Villu teadis hästi, et kogu maailma kuritegelikele rühmitustele hea taparelvana tuntud TT-d kadusid turule jõudes müügilt nagu soojad saiad. 45 dollariga Poolast ostetud püstoleid müüdi Eesti kuritegelikus maailmas edasi hinnaga 200 dollarit ning Poolas 100 dollarit maksnud PPS-i ehk Pistolet Pulemjot Sudajeva eest küsiti Eestis kuni 400 dollarit. Mõlemad relvad kasutasid 7,62 kaliibriga tugevajõulist moona, mis läks läbi tavapärase politsei kuulivesti nagu läbi vöi. Ta oli kuulnud ka seda, et suuremad kogused TT-sid ja PPS-e liikusid läbi Eesti Venemaale, kus kuritegelikus maailmas oli nendega tapetud ilmselt sadu inimesi. Eestis oli TT allilmas küll populaarne, aga PPS-ide kasutamisest Eestis polnud Villu kuulnud. Küll olid eestlased seda relva kasutanud Norras ja Taanis panku ja juveeliärisid röövides.

„Kas Eesti kodanike osaluse ja nende isikute kohta on teada midagi konkreetset?“ küsis Villu.

Fiona avas kaaned ja pani Villu ette lauale A4 mõõdus fotod, mis olid ilmselt varjatud jälgimise käigus tehtud isikutest, kes tassisid suuri tumeheliseid kaste. Tundus, et tegevus toimus kusagil sadamas.

„Koostöös Poola siseteenistusega, kes on teadlik, et pöördume toimuvaga seoses ka kaitse-

politsei poole, selgitasime välja, et tegemist võib olla nende isikutega,” ütles Fiona ja asetaski lauale viis portreefotot koos nimede ja sünniaegadega.

Villu vaatas fotosid ja nimesid. Kolm tundusid olevat päris noorukesed ja tundmatud, aga kaks vanemat olid talle teada ja huvipakkuvad. Ühe puhul oli tegemist Õpetaja lähikonda kuuluva Heiksi vennaga ja teine oli lisaks relvadele tegele- nud ka ebaseadusliku kütuseäri- ga.

„Meie ettepanek on alustada kolme riigi – Suurbritannia, Poola ja Eesti – ühisoperatsiooni, et selgitada välja võimalike IRA-le müüdavate rel- vade päritolu, relvade müümisega seotud isikud ja tõkestada relvade jõudmine IRA-ni. Poolakad on meie ettepaneku juba saanud, veel täna saadame sellekohase ametliku ettepaneku ka Kaitsepolitsei- ameti peadirektor Jaan Pohla nimele,” ütles Fiona.

2003

Pärnumaa, Ikla

„Vaata seda Kamazi. Dokumentide järgi on lastiks 10 tonni Poolas toodetud Rapido makarone, saatjaks on Luksemburgi firma ja saajaks Peterburi firma. See, et Luksemburgi firma saadab Poolast Venemaale makarone, on ka huvitav, aga see, et makaronide saateautoks on BMW X5, ei ole päris tavapärane,“ ütles Ikla tollipunkti vahetuse vanem Mäger oma kolleegile.

„Ja kui ma vaatan neid BMW kõrval seisvaid tüüpe, siis mulle teadaolevalt nad vähemalt seni makaronidega tegelenud ei ole. See parempoolne oli meil läbitöötluses juba siis, kui ma veel Kollases majas töötasin,“ jätkas Mäger.

„Lasen sellel Kamazil angaari sõita, vaatame neid makarone lähemalt,“ ütles kolleeg Mägerile.

Kamazi ja BMW juhid said juhise tollipunkti kõrval olevasse angaari sõita. Autodest väljusid mõlema auto juhid ja veel neli isikut, kes suunati tollipunkti, kus nad kõik eraldi tubadesse ootama

pandi. BMW juht andis Mägerile märku, et sooviks temaga enne tollipunkti sisenemist suhelda.

„Ülemus, on sul seda jama vaja? Äkki saame kuidagi kokku leppida?“ küsis ta.

„Kuule, ma tean, kes sa oled ja sinu praegune etteaste ainult kinnitab, et otsus seda Kamazi põhjalikumalt vaatama hakata on õige,“ vastas Mäger.

„Kes ma siis olen?“ küsis juht.

„Sa oled Heiksi vend ja kui meenutan oma kunagisi tööaastaid kapos, siis tuleb mulle meelde, et oled ka enne igasugust paska üle piiri vedanud. Kahjuks oled küll alati pääsenud, aga loodetavasti on täna teisiti.“

„No siis sa ju tead, et selline aktiivsus ei pruugi sinu tervisele hästi mõjuda,“ ütles Heiksi vend.

„Võimalik. Aga mulle tundub, et joonistad endale juurde paragrahvi seoses riigiametnikule altkäemaksu pakkumise ja ähvardamisega,“ vastas Mäger ja andis Heiksi vennale märku, et see siseneks tollipunkti.

„Tere, Villu. Mäger olen, Iklast,“ kuulis Villu telefonist viis aastat tagasi kaitsepolitseist tolli tööle läinud endise kolleegi häält.

„Meil on siin sulle huvi pakkuv laadung kinni peetud,“ ütles Mäger. „Leidsime Poolast kolm päeva tagasi väljunud Kamazi laadungi – makaronide – alt kastid, milles on TT-d, PPS-id ja suur

kogus laskemoona. Hinnanguliselt kaks miljonit padrunit.“

„Mis see siis nüüd on? TT-d ja PPS-id Poolast? On see juhus, et ühisoperatsiooni raames teavitasid poolakad eile hommikul, et Gdynia sadamast väljus Inglismaa poole laev, milles on samuti TT-d ja PPS-id?“ mõtles Villu.

„Kas isikud on kinni peetud?“ küsis Villu.

„Kamazi juht, kolm väga ehmunud noorukit ja saateautos olnud kaks isikut. Viimased kaks peaksid olema sinu vanad tuttavad. Just tänu sellele saateautole tekkis meil huvi seda Kamazi vähe põhjalikumalt läbi puhuda, sest sellisel süütul kaubal nagu makaronid oli saateautoks aukartustäratava välimusega maastur. Meil kulus kolm ja pool tundi, aga see tasus ära, sest tulid välja püstolikastid, millel oli poolakeelne kiri „Armee-püstol, 7,62, TT“ ja siis rohelised puukastid, milles olid veel tehaseõlis PPS-automaadid. Lisaks laske-moon.“

„Selge. Stardin Tallinnast sinu suunas, kahe tunni pärast olen seal,“ ütles Villu. Ta võttis riiu-lilt vilkuri, seifist jälituskaardi ja nagist kuulivesti ning valis trepist alla joostes Fiona numbri.

„Hi, Fiona. Meil on siin huvitavad arengud ja sellega seoses ei ole võimalik aega raisata, et saak-sin sinuga jagada infot meie majas.“

„Tere, Villu, arusaadav. Ka siin on huvitavad arengud, pidin sinuga just ühendust võtma. Aga alusta sina,“ vastas Fiona.

„Sain meie tollilt info, et nad otsustasid kontrollida põhjalikumalt ühte Kamazi ja leidsid makaronikoorma alt kastid TT-de ja PPS-idega. Lisaks veel suure koguse laskemoona. Makaronikoorem oli väljunud Poolast kolm päeva tagasi, seega siis kolm päeva enne seda, kui Gdyniast väljus laev relvakonteineriga teie suunas. Olen teel piirile ja annan kohe teada, kui mul on rohkem infot.“

Teisel pool oli kuulda ainult Fiona hingamist.

„Fiona?“ küsis Villu.

„Üritan mõelda, mis toimub. Tund tagasi pidas MI5 Liverpooli tollitsoonis kinni kaubiku kolme konteineriga, mis olid peale laaditud Poolast Gdynia sadamast väljunud laevalt Naomi. Konteinerites olid relvakastid, aga nende sisuks olid makaronid. Kõik viitab sellele, et neid oli seoses meie plaanidega hoiatatud,“ ütles Fiona.

„Oletame, aga kui meil kinni peetud konteineri ja laevas olevate konteineritega on seotud samad isikud, siis miks ei hoiatatud mõlemaid?“ küsis Villu.

„Ei tea. Arutan siin olukorda kolleegidega ja ootan ära sinu info piirilt, siis otsustame, mida edasi teeme,“ vastas Fiona.

Villu jõudis Iklasse pooleteise tunniga. BMW-s olnud Heiksi vend ja tema lähikonda kuuluv salakütuseärimees keeldusid ütlustest. Ülejäänud relvakullerite ülekuulamisel selgus, et enne kinnipidamist Iklas olid samad isikud saatnud mõne aja eest Poolast Eesti poole veel ühe konteineri relvadega. Selles olid olnud ainult PPS-automaadid. Oluline roll relvade Eestisse saatmisel oli TPI üliõpilasel, kes oli teinud oma kahele tuttavale ettepaneku relvaveos osaleda. Tema enda osalus relvaveos sai alguse seoses sellega, et impordi ja transiidiga tegeleval firmal, kus ta tudengihakatisena töötas, jäeti ühelt Venemaa äripartnerilt saadud kauba eest maksmata, Venemaal tekkisid probleemid ja firma autod koos koormatega peeti Vene tollis kinni. Mõne aja möödudes ilmusid välja kaks venekeelset poksijainadega meest, kes nõudsid 50 000 dollari suuruse võla tasumist. Kui tudeng ütles, et tal sellist raha ei ole, siis tegid venelased talle ettepaneku, et unustavad tekkinud võla, kui ta aitab korraldada ühe kaubasaadetise Eestisse jõudmise. Tudeng oli esialgu keeldunud, aga kui talle oli selgitatud tagajärgi, siis kartuses enda ja oma lähedaste elu pärast oli ta nõusoleku andnud. Ta tegi kahele sõbrale ettepaneku sõita Poola kaubale järele, andis neile venelastelt saadud tegevusjuhised, 1000 dollarit jooksvateks kuludeks, mobiiltelefoni ja võltsitud

passid. Ülesande täitmise eest lubas ta kummalegi 5000 krooni. Sõbrad sõitsid lennukiga Varssavisse, kus neid võttis vastu keegi vene keelt valdav poolakas. Paari päeva pärast viis poolakas nad autoga sadamalinna Gdyniasse, kus mindi mootorlaeva Kliment pardale. Nende ülesanne oli laadida laevalt PPS-automaatidega kastid Kamazile ja laadungiga Eestisse sõita. Kolm päeva tagasi oli kõik kordunud, seekord laaditi Kamazi 20 puukasti TT-püstolitega ja kastid PPS-automaatidega, et järgmisel päeval alustada teekonda Eesti poole. Kui Kamaz jõudis Lätti, siis helistas tudeng kulleritele ja lepiti kokku, et pärast Riit võtab Kamazile sappa BMW X5, milles on tudeng koos veel kahe isikuga. Hiljem selgus, et nendeks osutusid Heiks vend ja tema kütuseärikast sõber. Tudeng ja kullerid tegid uurimisega koostööd ja tudeng juhatas kaitsepolitseinikud Viljandi lähedal metsas olevate peidikuteni, kuhu oli peidetud need 2000 PPS-automaati, mis toodi Poolast Eestisse esimesel korral ja mille venelased olid käskinud peidikutesse jätta.